

ARON bvba
Archeologisch Projectbureau

RAPPORT NR 931

Nota Rotselaar, Olmendreef

Verkaveling in 3 loten

DEEL 2: Programma van Maatregelen

Hanne De Langhe, Patrick Reygel,
Willem Vanaenrode & Elke Wesemael

September 2020

ARON-RAPPORT 931

NOTA

**ROTSELAAR, OLMENDREEF
VERKAVELING IN 3 LOTEN**

Hanne De Langhe, Patrick Reygel, Willem Vanaenrode & Elke Wesemael

Tongeren
2020

Colofon

ARON rapport 931– Nota – Rotselaar, Olmendreef- Verkaveling in 3 loten.

Erkend archeoloog:	Willem Vanaenrode (OE/ERK/Archeoloog/2018/00207) Patrick Reygel (OE/ERK/Archeoloog/2015/00092))
Auteurs:	Hanne De Langhe, Patrick Reygel, Willem Vanaenrode & Elke Wesemael
Foto's en tekeningen:	ARON bvba (tenzij anders vermeld)
Wettelijk depot:	D/2020/12.651/104
ID Archeologienota:	4073

*Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken op info@aron-online.be
Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van ARON bvba mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt door middel van web-publicatie, druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook.*

ARON bvba
Archeologisch Projectbureau
Neremweg 110
3700 Tongeren
www.aron-online.be
info@aron-online.be
tel: 012/225.250
fax: 012/770.034

© ARON bv, Archeologisch projectbureau, 2020

DEEL 2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1. Gemotiveerd advies

1.1 Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

Initieel werd door *Aron bvba* een archeologienota (ID 4073⁴⁵) opgesteld bestaande uit een bureauonderzoek. Op basis van het bureauonderzoek was het niet mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed, de waarde daarvan (kennispotentieel) en de omgang hiermee. Daarom was bijkomend vooronderzoek noodzakelijk.

Dit diende in eerste instantie te bestaan uit een landschappelijk bodemonderzoek om de gaafheid van het onderliggende oorspronkelijk bodemprofiel na te gaan. Afhankelijk van de resultaten van dit onderzoek, diende al dan niet een vooronderzoek naar prehistorische artefactensites uitgevoerd te worden. Tot slot diende tevens een proefsleuvenonderzoek naar (proto-)historische sites uitgevoerd te worden. Deze onderzoeken dienden enkel uitgevoerd te worden in het deel van het onderzoeksgebied waar de bomen gerooid zouden worden en dus bodemingrepen zouden plaatsvinden (ca. 2151 m²).

Het aanvullend vooronderzoek dat effectief uitgevoerd werd, betrof een landschappelijk bodemonderzoek (2019C370), een verkennend archeologisch booronderzoek (2019D142) en een proefsleuvenonderzoek (2020H137) en werd uitgevoerd op het perceel Rotselaar, Afdeling 1, sectie E, nummer 43b40.

De onderzoeken werden uitgevoerd conform het programma van maatregelen zoals omschreven in de in akte genomen archeologienota.

Het landschappelijk bodemonderzoek werd uitgevoerd door *Aron bv* conform de vereisten opgenomen in de *Code Goede Praktijk* en het programma van maatregelen zoals omschreven in de in akte genomen archeologienota. Op basis van het onderzoek bleek dat het podzolprofiel op het terrein gaaf tot matig gaaf bewaard was en dat dus zowel prehistorische artefactensites als (proto-)historische sporensites op het terrein bewaard konden zijn. Er werd bijgevolg een aanvullend vooronderzoek naar zowel prehistorische artefactensites als (proto-)historische sporensites geadviseerd.

Het verkennend archeologisch booronderzoek om prehistorische artefactensites op te sporen werd uitgevoerd door *Aron bv*. met een afwijking van het vooropgesteld programma van maatregelen: er werden 24 megaboringen gezet in een grid van 5 x 6 m binnen 3 te bebouwen zones van in totaal 942 m². Enkel deze zones werden onderzocht vermits de contouren van de te rooien zones elders op het terrein nog niet gekend waren. Het grid werd verdicht vanwege de kleine omvang van de onderzoekslocaties.⁴⁶ Tijdens het onderzoek werden geen lithische artefacten aangetroffen, waardoor er vanuit gegaan kan worden dat er geen steentijd artefactensite binnen de te bebouwen zones aanwezig is. Verder onderzoek naar steentijd artefactensites was bijgevolg niet noodzakelijk en werd niet uitgevoerd.

Vermits uit het verkennend archeologisch booronderzoek bleek dat de podzolhorizonten op de grens met de uiteindelijk geplande tuinzones niet bewaard waren, er in het noorden bovendien een chalet stond ter hoogte van de geplande tuinzone en de versnipperde tuinzones en achteruitbouwstroken bovendien beperkt waren qua oppervlakte, werden geen bijkomende boringen in deze zones en stroken uitgevoerd. Het kennispotentieel was

⁴⁵ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/4073>; Herremans D. (2017) Archeologienota Rotselaar Olmendreef.

⁴⁶ Van Gils & Meylemans (2019), Bij kleinere terreinen (kleiner dan 3000m²) wordt een 5x6 boorgrid aanbevolen, omdat het aantal vondstenconcentraties dat aanwezig kan zijn te klein is voor een voldoende trefkans bij een 10x12m boorgrid.

immers beperkt en de kosten voor dit onderzoek wogen niet op tegen de baten. Ter compensatie werd wel beslist op tijdens het proefsleuvenonderzoek speciale aandacht te schenken aan het voorkomen van lithische vondsten.

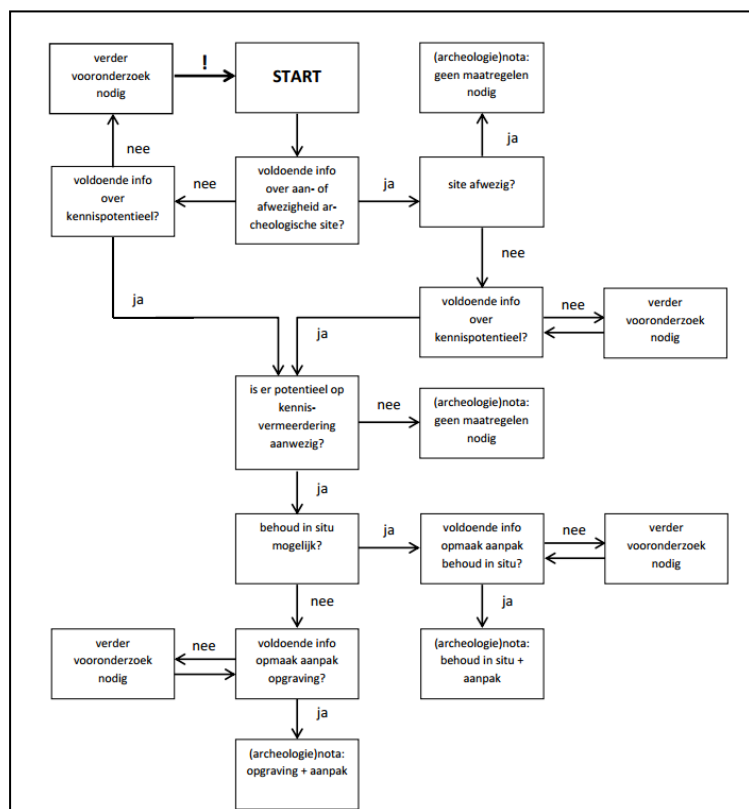
Het proefsleuvenonderzoek, dat uitgevoerd werd om (proto-)historische sporensites op te sporen, werd uitgevoerd door *Aron bv* conform het vooropgesteld programma van maatregelen. Tijdens dit onderzoek werden er 3 parallelle sleuven en 2 kijkvensters aangelegd met een oppervlakte van 277 m², 12,5 % van de te onderzoeken oppervlakte (2151 m²). Er werden 9 sporen aangetroffen, die echter allen natuurlijk of recent waren. Er werden

geen vondsten aangetroffen.

De recente aard van de aangetroffen sporen maakt dat deze niet als waardevol worden gezien en ook geen waardevolle kennisvermeerdering opleveren betreffende de terreinhistoriek.

Het uitgevoerd vooronderzoek, dat plaatsvond ter hoogte van de geplande bodemingrepen (conform het in akte genomen programma van maatregelen), wijst er dus op dat op het onderzoeksterrein geen prehistorische artefactensite, noch een (proto-)historische sporensite aanwezig is. **Verder onderzoek** zal daarom ook niet leiden tot kenniswinst en wordt **niet aanbevolen** (Afb. 47).

Afb. 47. Beslissingsboom bij de afweging voor de noodzaak van verder vooronderzoek en/of een opgraving (Bron: OE, CGP 3.0, p. 32).

1.2 Duiding en waardering van de archeologie in het projectgebied

In de nabije omgeving van het onderzoeksgebied werden vondsten aangetroffen. Op zowel de flanken van de Wijngaardberg, de Middelberg als de Heikantberg werden sporen van menselijke aanwezigheid tijdens de steentijd aangetroffen. Op de noordelijke flank van de Heikantberg werden verschillende vondstconcentraties aangetroffen uit het Laat-Paleolithicum, het Midden-Mesolithicum en het Neolithicum (CAI ID 150682). Ook de landduin ter hoogte van het projectgebied leverde bij prospectie al de nodige steentijdartefacten, met lithisch materiaal dat vooral lijkt te wijzen op menselijke aanwezigheid tijdens het mesolithicum (CAI ID 150683).⁴⁷

Voor de jongere perioden zijn vooral de metaaltijden goed vertegenwoordigd. Op de rand van de duin ter hoogte van het projectgebied spreekt een vondstmelding van meerdere structuren die wijzen op begraving tijdens de late bronstijd. Er is sprake van de vondst van onder andere een aantal urnen (CAI ID 967; 3306).⁴⁸ Op de lager gelegen gronden tussen de Heikantberg en de Middelberg, werden er ter hoogte van de Gildenstraat te Rotselaar bewoningssporen aangetroffen bij een mechanische prospectie en een opgraving (CAI ID 159898). Er werden sporen aangetroffen van negen gebouwen uit de vroege IJzertijd, waaronder acht spiekers.⁴⁹

⁴⁷ Verbeeck (1982)

⁴⁸ Boschmans (1995).

⁴⁹ Van de Staey & Driesen (2012).

Ten slotte melden we nog de lokalisatie van een aantal historische structuren uit de Nieuwe Tijd aan de hand van historische-cartografie, waaronder het kasteeldomein Rega's hof (CAI ID 159025) op enige afstand ten noordwesten van het projectgebied.

In de in akte genomen archeologienota werd het archeologisch potentieel op basis van het uitgevoerd bureauonderzoek (2017F291) als volgt ingeschat:

“Op basis van de bestaande bronnen wordt het archeologisch potentieel van het projectgebied ingeschat als matig hoog tot hoog. Archeologisch onderzoek toont aan dat de regio Rotselaar al menselijke aanwezigheid kende sinds de prehistorie. Op de flanken van de Hagelandse getuigenheuvels werden vondsten gedaan uit het paleolithicum, mesolithicum en het neolithicum. In de onmiddellijke nabijheid van het projectgebied werden sporen aangetroffen uit de metaaltijden met een aantal grafrelicten uit de late-bronstijd. Ook sporen van menselijke aanwezigheid tijdens de ijzertijd, Romeinse periode of jongere perioden is niet uit te sluiten. De landduin ter hoogte van het projectgebied was dan wel lange tijd heide en bos, toch kunnen er zich ook archeologische sporen voordoen die te maken hebben met de ontginningsgeschiedenis (wijn – steen – hout – turf) van de Heikantberg en omgeving tijdens de middeleeuwen en vroegmoderne tijd.

De bewaringstoestand in het projectgebied is globaal genomen erg goed. Bouwactiviteit uit recente perioden is beperkt. Ook landbouwactiviteit bleef beperkt. Daartegenover heeft mogelijk boskap en herhaaldelijke herbeplanting op het terrein voor enige verstoring gezorgd.”⁵⁰

Op basis hiervan werd een aanvullend vooronderzoek geadviseerd bestaande uit een landschappelijk bodemonderzoek dat –indien noodzakelijk – gevolgd werd door een aanvullend vooronderzoek met ingreep in de bodem naar prehistorische artefactensites en naar (proto-)historische sporensites. Het aanvullend vooronderzoek werd uitgevoerd in de zones waar bodemingrepen zouden plaatsvinden (ca. 2151 m²).

Ondanks het feit dat zowel tijdens het landschappelijk bodemonderzoek (2019C370) als het verkennend archeologisch booronderzoek (2020D142) gaaf tot matig gaaf bewaarde podzolprofielen werden waargenomen, werden er geen lithische vondsten binnen de te bebouwen zones aangetroffen. Er kan dan ook vanuit gegaan worden dat een prehistorische artefactensite hier afwezig is.

Het proefsleuvenonderzoek (2020H137), dat uitgevoerd werd met aandacht voor prehistorie, leverde geen sporen, noch vondsten op.

Het uitgevoerd vooronderzoek wijst er dus op dat op het onderzoeksterrein geen prehistorische artefactensite, noch een (proto-)historische sporensite aanwezig is. Opgemerkt kan worden dat dit enkel geldt voor de zone waar bodemingrepen zullen plaatsvinden (2121 m²). Elders op het betrokken perceel kan het voorkomen van een archeologische site momenteel niet uitgesloten worden.

1.3 Impact van de geplande bodemingrepen

Op basis van de omschrijving van de geplande bodemingrepen in DEEL 1: Verslag van de resultaten, kan de impact van deze bodemingrepen op het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed bepaald worden.

De initiatiefnemer plant op een ca. 0,5 ha groot onderzoeksterrein, kadastraal gekend als Rotselaar, 1ste afdeling, sectie E, nummer 43b40 en gesitueerd langs de Olmendreef in Rotselaar (Vlaams-Brabant), een verkaveling in 3 loten. Voor deze verkaveling dienden bomen te worden gerooid in een aantal zones, nl. in 3 te bebouwen zones, 3 achteruitbouwzones en 3 tuinzones. In de achteruitbouwzones en de tuinzones mocht echter slechts 50 %,

⁵⁰ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/4073>; Herremans D. (2017) Archeologienota Rotselaar Olmendreef.

respectievelijk 30 % van de totaaloppervlakte gerooid worden. De exacte locatie van de te rooien bomen in deze zones was bij aanvang van de opmaak van de nota nog niet gekend.

De volledige zone waar bodemingrepen zullen plaatsvinden (2151 m²) werd onderzocht tijdens het aanvullend vooronderzoek. Aangezien er tijdens dit onderzoek geen sporen, noch vondsten aangetroffen werden, is er geen prehistorische artefactensite, noch een (proto-)historische sporensite aanwezig. Er is hierop dan ook geen impact van de geplande bodemingrepen.

1.4 Bepaling van Maatregelen

Vermits het vooronderzoek, dat plaatsvond ter hoogte van de geplande bodemingrepen (conform het in akte genomen programma van maatregelen), erop wijst dat op het onderzoeksterrein geen prehistorische artefactensite, noch een (proto-)historische sporensite aanwezig is, zal **verder onderzoek** niet leiden tot kenniswinst en wordt dit ook **niet aanbevolen**.

Opgemerkt kan worden dat dit enkel geldt voor de zone waar bodemingrepen zullen plaatsvinden (2121 m²). Elders op het betrokken perceel kan het voorkomen van een archeologische site momenteel niet uitgesloten worden. In de toekomst zal hiermee rekening gehouden moeten worden indien bijkomende werken in deze zones op het terrein plaatsvinden. Indien hier in de toekomst werken plaatsvinden, dient het archeologietraject te worden gevolgd met eventueel de opmaak van een nieuwe archeologienota die rekening houdt met de huidige bevindingen op het terrein.

Ondanks het feit dat geen verder onderzoek aanbevolen wordt, blijft de meldingsplicht van archeologische vondsten gelden. De context zit vervat in artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. De vinder is verplicht om de vondst binnen de drie dagen te melden aan het *Agentschap Onroerend Erfgoed* en beschermt de vondst en haar vindplaats tot tien dagen na het vinden.

BIBLIOGRAFIE

CGP: Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 3.0.

BAEYENS L. (1960) *Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij het kaartblad Rotselaar 74E.*

BOGEMANS ET AL (2007) *Toelichting bij de quartairgeologische kaart, Kaartblad 24: Aarschot*, Brussel.

BOSCHMANS A. (1995) Urnenveld te Rotselaar, Mens en Grondspoor 3, 3-4.

DE CLERCQ W., BASTIAENS W., DEFORCE K., DESENDER K., ERVYNCK A., GELORINI V., HANECA K., LANGOHR R. EN VAN PETEGEM A. (2001) Waarderend en preventief archeologisch onderzoek op de Axxes-locatie te Merelbeke (prov. Oost-Vlaanderen): een grafheuvel uit de Bronstijd en een nederzetting uit de Romeinse periode, *Archeologie in Vlaanderen* VIII, 123 – 164.

HANECA, K., DEBRUYNE S., VANHOUTTE S. EN ERVYNCK A. (2016) Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie. (Onderzoeksrapport 48, OE), Brussel.

HERREMANS D. (2017) *Archeologienota Rotselaar Olmendreef, Sint-Amandsberg*, Sint-Amandsberg.

DEEBEN J. & RENSINK E. (2005), Het Laat-Paleolithicum in Zuid-Nederland, In: Deeben et al. (eds.), *De Steentijd van Nederland, Archeologie* 11/12, 171-199.

MINNEN B. (2002) Geschiedenis van een Hagelandse heuvel. De Middelberg te Rotselaar doorgeen de eeuwen (tot 1940), *HOGT: Haachts oudheid-en geschiedkundig tijdschrift* 12, 132-143.

SCHILTZ ET AL. (1993) *Toelichtingen bij de geologische kaart van België, Vlaams Gewest, kaartblad 24: Aarschot.*

TOL A.J., VERHAGEN J.W.H.P. & VERBRUGGEN M. (2012) *Leidraad inventariserend veldonderzoek. Deel: karterend booronderzoek versie 2.0.*

VAN DE STAey I. en DRIESEN P. (2012), Prospectie met ingreep in de bodem aan de Gildenstraat te Rotselaar. Onderzoek uitgevoerd in opdracht van Liburni NV en Ap&D NV (*ARON Rapport* 145), Sint-Truiden.

VAN GILS & MEYLEMANS (2019)

VAN RANST E. EN SYS C. (2000) *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*, Gent.

VERBEECK (1982) *Archeologische inventaris van Noordoost-Brabant*. Kaartbladen 24/5-6 en 32/1-2. NGI op 1 : 25000, (onuitgegeven licentiaatsthesis KULeuven).

VERHAGEN, J.W.H.P., RENSINK E. & CROMBÉ PH. (2011) Optimale strategieën voor het opsporen van Steentijdvindplaatsen met behulp van booronderzoek. Een statistisch perspectief (*Rapportage Archeologische Monumentenzorg* 197).

VERHOEVEN M., ELLENKAMP G.R. & KEIJERS D.M.G. (2010) Een archeologische verwachtings –en beleidsadvieskaart voor de gemeente Echt-Susteren. Deelrapport II: Landschap en archeologie, *RAAP-rapport* 1951, 87 en 101.

Websites:

dov.vlaanderen.be

klip.vlaanderen.be

<http://cai.onroenderfgoed.be>

<http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1024695¶m=inhoud&ref=search>

<http://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1023317¶m=inhoud&ref=search>

<https://geo.onroenderfgoed.be/>

<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/thesaurus>

https://www.onroenderfgoed.be/assets/files/content/images/Code_van_Goede_Praktijk.pdf

https://www.onroenderfgoed.be/assets/files/projects/downloads/Begrippenlijst_feb2013.pdf

https://www.onroenderfgoed.be/assets/files/news/downloads/stroomschema_stedenbouwkundig-verkaveling_v7.pdf

www.cartesius.be

www.geopunt.be

www.ngi.be

www.onroenderfgoed.be/assets/files/content/downloads/140915_LV_RWO_Brochure_regelgeving.pdf

